

WINTER
2013
NO. 33
VOL. 21

15 €

PIRANESI

ARCHITECTURAL ICON

Villa Tugendhat, Brno, Czech Republic

Interview: **Bernardo Bader** ■ Piranesi Award: **Islamic Cemetery**, Altach, Austria ■ Piranesi Mention: **Hall Rowers Moto Guzzi**, Lake Como, Italy ■

Piranesi Mention: **Eduard-Wallnöfer-Platz**, Innsbruck, Austria

PIRAN DAYS OF
ARCHITECTURE 2012

Secondary Technical School, Koper ■ Ptuj Congress and Cultural Centre, Ptuj, Slovenia ■ Gabelsberger Primary School, Graz, Austria ■ Pratic F.lli Orioli Headquarters, Udine, Italy ■ Szatmáry Palace, Pécs, Hungary ■ Family house Mšeno, Czech Republic ■ Domen Fras: Exhibition *Tú mo.*, Slovenia

ARCHITECTURE
AND DESIGN

STEMPEL & TESAR ARCHITEKTI: JÁN STEMPEL,
JAN JAKUB TESAŘ

Rodinný dům Mšeno, Mšeno
Family house Mšeno, Mšeno

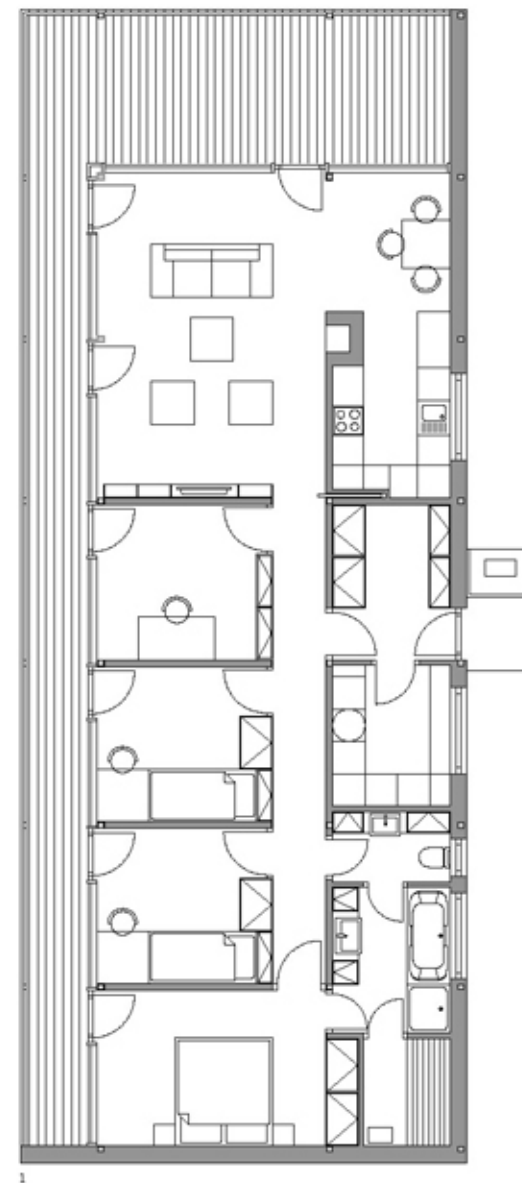
JANA TICHÁ PEPA STŘEDA; FOTES

Prostor blízký
a vzdálený

Space Near
and Far

Návrh domu ve Mšeně nad Nisou podstatným způsobem formovaly ryze technické okolnosti. Přesto vznikl dům, který nabízí mimořádně bohatý životní prostor a zážitek z něj.

The design of the house in Mšeno was significantly formed by technical circumstances. Yet the result is a house that offers an exceptionally rich living space, and its experience. ➔ 120

Dům architektů Jana Stempela a Jana Tesaře ve Míšeně nad Nisou je zasazený v příkré stráni nad městem a jeho zdánlivě extravaganti forma není samostatná, jak by se mohlo zdát. Je výsledkem racionální úvahy nad řešením stavby v obtížném terénu, kde je zakládání komplikováno nejen sklonem parcely, ale i kvalitou podloží. Ačkoli návrh podstatným způsobem formovaly ryze technické okolnosti, vznikl dům, který nabízí mimořádně bohatý životní prostor a zážitek z něj.

Kompaktní dům vypadá jako dřevěná schránka, která je ze dvou stran otevřená a do ní je zasunutý skleněný box vlastního obytného prostoru. Zhruba čtvrtina objemu domu zbývá na »negativní«
prostor terasy a ochozu, který tvoří měkké rozhraní mezi interiérem a exteriérem. Dřevěná spočívá na konstrukci z ocelových nosů a roštu, která ji vynáší do výšky skoro dvou pater nad strmý jihozápadní svah. Třetím bodem, který fixuje

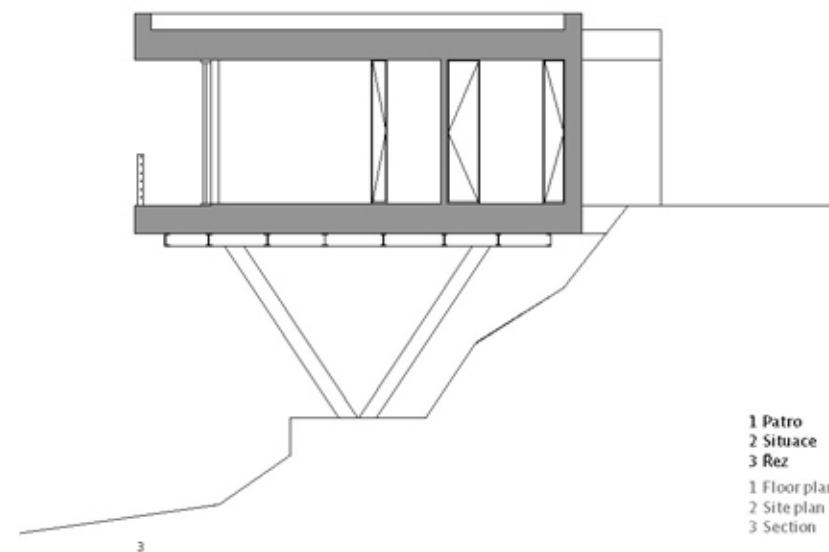
dům k terénu, je vstupní krček na severní straně, kudy jsou také taženy veškeré sítě. Prostor pod domem zůstává zcela volný a umožňuje snadné odtěžení povrchové vody i tajícího sněhu, kterého může být v horské oblasti opravdu hodně.

Dispozice domu je překvapivě úsporná vzhledem k jeho velikosti. Při pohledu zvenčí totiž dům se skleněnou stěnou navozuje dojem jednotného interiérového prostoru s panoramatickým výhledem. Tento pocit volně plynoucího prostoru ovšem nabídně teprve výstup na terasu. Uvnitř domu najdete racionální dispozici bytu pro běžnou rodinu: obývací prostor s kuchyní, čtyři nevelké ložnice, příslušenství, komunikační prostory omezené na nezbytné minimum. Na maximum je tu využito každý metr prostoru, jediným »luxusem«, který významně obohacuje obytnou kvalitu domu, je právě zastřešená terasa – venkovní místnost s ochozem a výhledem na město a okolní kopce. Terasa je zastřešená v celé ploše

v souladu s půdorysnou stopou a má krytá záda, takže působí spíše dojemem dalšího obytného pokoje s otevřenými stěnami. Nabízí ideální venkovní bytový prostor: dostatečně chráněný a zároveň přiměřeně otevřený, aby si tu člověk mohl užít příjemné stránky posezení na čerstvém vzduchu i v drsnějším horském klimatu. Přetažená střecha chrání terasu před deštěm i sněhem a interiéru domu před slunečnými paprsky v létě; nízké zimní slunce naopak v chladném období roku pomáhá dům vytápět.

Terasa tvoří rozhraní mezi intimitou bydlení a jeho krajinným rámcem; mezi prostorem blízkým a vzdáleným. Ve stejné míře, v jaké dům otvírá do prostoru, ho kotví k zemi v určitém specifickém místě. Christian Norberg-Schulz píše: »Hranicemi architektonického prostoru jsou podlaha, stěna a strop.«
A pokračuje: »Hranice krajiny jsou strukturálně podobné a patří k nim půda, horizont a nebe.«¹

¹ Christian Norberg-Schulz: Genius loci, Academia, Praha 1994, s. 13. Přeložil Pavel Hájek, Petr Kratochvíl

1 Patro
2 Situace
3 Rez
1 Floor plan
2 Site plan
3 Section

Rodinný dům Mšeno,
Mšeno, Česká republika
Family house Mšeno,
Mšeno, Czech Republic

ARCHITEKT ARCHITECT

stempel & tesar architekti –
Ján Stempel, Jan Jakub Tesar

MÍSTO LOCATION

Jablonec nad Nisou Mšeno,
Česká republika

KLIENT CLIENT

Vítězslav Hájek

STATIKA STRUCTURAL ENGINEER

HH Statika s.r.o. – Jan Hora

DODAVATEL CONTRACTOR

Stavební firma Hájek s.r.o.
Hájek Construction Company Ltd.

PROJEKT A VÝSTAVBA DESIGN AND COMPLETION

2011–2013

POZEMEK SITE

818 m²

ZASTAVĚNÁ PLOCHA BUILT-UP AREA

178 m²

UŽITNÁ PLOCHA LIVING SPACE

113 m² + (41 m² terasa)

CELKOVÝ OBJEM TOTAL VOLUME

735 m³

Na terase, která je poloouzavřená jako venkovní místnost – má podlahu i strop, chybí jí jen stěny – člověk zažívá hranice architektonického prostoru i hranice krajiny zároveň. Není jen pozorovatelem, ale je i obyvatel em prostoru v tom smyslu, jak o tom hovoří Maurice Merleau-Ponty, který v jedné ze svých přednášek, publikovaných v roce 1947 pod názvem Svět vnímání, říká: »... náš vztah k prostoru není vztahem čistého netělesného subjektu ke vzdálenému objektu, ale spíše vztahem obyvatele k jeho důvěrně známému prostředí.«²

Člověk, který pobývá ve venkovní místnosti, jakož je tato terasa, se nachází v ambivalentní pozici. Není úvnitř ani vně, jako by se ocitl kdesi na rozhraní dvou světů, jejichž vymezení je pouze konceptuální a provizorní. Prostor vnímání není mentální

² Maurice Merleau-Ponty: Svět vnímání, překlad, úvodem, Praha 2008, str. 22. Heslo: Kateřina Gajdošová

geometrický konstrukt, ale je to prostor symetický, vstřebávaný všemi smysly: zrakem, hmatem, sluchem, ba i ůchem a smyslem pro rovnováhu; je to prostor vnímaný vždy ve vztahu k našemu tělu a jeho komfortu nebo diskomfortu. Člověk se nachází v prostoru domu a zároveň je ponořen do prostředí mnohem širšího, které vnímá všemi smysly a jen oko se dotýká vzdáleného horizontu, jak píše Rainer Maria Rilke: »já vykročil a oči mě / už dávno zteklý slunné návští.«^{*} / Dotýkající se oko ovšem není oko pozorující, není to oko jako nástroj kontroly, ale jako zdroj účastného pohledu. Slučuje totiž vizuální, cerebrální vztah pozorovatele k prostoru se situací, kdy je pozorovatel zároveň viscerálně, fyzicky, celým svým tělem v prostoru situován. Prostor blízký a vzdálený pak splývají v jeden celek a člověk splývá se světem kolem sebe. ●

Tato práce byla podpořena grantem č. s13/201/014/31/15. This work was supported by the Grant Agency of the Czech Technical University in Prague, grant No. s13/201/014/31/15. This work was supported by the Grant Agency of the Czech Technical University in Prague, grant No. s13/201/014/31/15.

The house by architects Jan Stempel and Jan Tesáf in Mšeno nad Nisou is placed on a steep hillside above the town, and its seemingly extravagant form is much less arbitrary than it may seem. In fact, it is the outcome of rational reflection on construction plans for difficult terrain, where laying the foundations is complicated not only by the sloping ground but even more by the quality of the underlying surface. Yet though the design was significantly formed by purely technical circumstances, the result is a house that offers an exceptionally rich living space, and no less of an experience of it.

The compact mass resembles a wooden container, opened on two sides with the glass box of the actual living area inserted inside. Around one-quarter of the house's volume is left free for the »negative« space of the terrace and the outdoor gallery, which forms a soft interface between the interior and the exterior. Its wooden construction rests on a system of steel »feet« and a supporting grid, which raises it to a height of nearly two floor levels above the slope sharply descending to the southwest. The third point fixing the house to the earth is the entranceway on the north side, through which all the utility lines are routed. Below the house, the space remains entirely open, allowing for the easy flow of groundwater and melting snow, which in such a mountainous setting could be quite extensive.

Compared to its imposing exterior, the house has a surprisingly economical layout. Viewed from outside, in other words, the use of the glass wall invoked the impression of a single unified interior space with a panoramic view. However, this sense of a free-flowing space is evident only upon stepping onto the terrace. Inside, we find the rational layout of a dwelling for a regular family: living area and kitchen, four rather small bedrooms, the necessary facilities, and communication areas reduced to the absolute minimum. Maximum use is made of each meter of space: the sole »luxury« that significantly enriches the residential quality of the house is in fact its

covered terrace – the outdoor room with the gallery, and its view of the town and its surrounding hills. The terrace is covered along its entire area in correspondence to the house's outline, and has its back covered, thus giving the impression more of another living room, this time with open walls. It offers the ideal space for spending time outside, sufficiently protected yet equally open enough for its user to enjoy the pleasant aspects of sitting outside in fresh air, even in the harsher climate of a relatively high elevation. The extended roof protects the terrace from rain and snow, and the interior from direct sunlight during the summer; in turn, the low-rising suns of winter can help heat the house in the colder months.

The terrace forms an interface between the intimacy of the living area and its framing landscape; between space near and far. To the same extent that the house opens itself outward into space, it anchors itself on the ground in a highly specific location. To cite Christian Norberg-Schulz: »The boundaries of architectonic space are the floor, the wall

and the ceiling.« And, continuing »the boundaries of the landscape are structurally similar, and include the ground, the horizon, and the skies.«¹ On the terrace, which is semi-enclosed as an outdoor room – with a floor and a ceiling, lacking only walls – the viewer experiences the boundaries of architectonic space and the boundaries of landscape simultaneously. Not as merely an observer – but as the inhabitant of space, in the sense discussed by Maurice Merleau-Ponty, who noted in one of his lectures, published in 1947 under the title »The World of Perception«, that »our relationship to space is not the relationship of a pure disembodied subject to a distant object, but more that of an inhabitant to a well-known environment.«²

Whoever spends time in an outdoor interior like this terrace is placed in an ambivalent position. Neither

¹ Christian Norberg-Schulz: *Genius loci, Academia, Praha 1994*, p. 13. (*Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*, Rizzoli, New York, 1979)

² Maurice Merleau-Ponty: *Śvětelná stránka, o člověku*, Praha 2008, p. 22. (*The World of Perception*, Routledge, Abingdon, 2004)

inside nor out, as if caught somewhere at the boundary between two worlds whose delimitation is merely conceptual and provisional. The space of perception is not a mental geometrical construct, but a synesthetic space, absorbed with all senses: sight, touch, hearing, even smell and the sense of balance: it is a space apprehended only in relation to our body and its comfort or discomfort. One is inside the space of the house, and yet is no less plunged into a space far wider, apprehended with all the senses and only the eye touching the distant horizon, as expressed by Rainer Maria Rilke: »My eyes already touched the sunny hill / going far ahead of the road I began... Of course, the 'touching' eye is not the eye that observes, that functions as a tool of control, but as a source of a participating glance. In a word, it fuses the visual, cerebral relation of the observer to the space with the situation in which the observer is at the same time viscerally, physically, bodily situated in full within that space. A space near and far, which then merges into a whole, and the human observer merges with the surrounding world. ●

